

Andrzej Kołodziejczyk
Zakład Hydrobiologii
Instytutu Zoologii
Uniwersytetu Warszawskiego
ul. Banacha 2
02-097 Warszawa

To już pół wieku!
Kolejne dwadzieścia pięć lat
kwartalnika
„Wiadomości Ekologiczne”
It is already half a century!
Last twenty five years
of the quarterly
”Wiadomości Ekologiczne”

W 2004 roku ukazuje się właśnie pięćdziesiąty tom kwartalnika „Wiadomości Ekologiczne”. To bardzo poważny jubileusz jakże zasłużonego i wciąż ważnego dla rozwoju ekologii w Polsce czasopisma. Jednego z sześciu zaledwie czasopism przeglądowych prezentujących, choćby w części, problematykę ekologiczną (Koperski i in. 2000) i **jedyne**, w **całości** związanego z tą dyscypliną nauk biologicznych. Czasopisma ważnego dla rozwoju ekologii **jako nauki**, co warto wyraźnie podkreślić, gdyż pomimo okresowych mód i nacisków, linia czasopisma pozostała niezmienna – dzięki konsekwentnej postawie Redakcji i Naczelnego Redaktora, „Wiadomości Ekologiczne” zawsze prezentowały ekologię jako gałąź **nauk biologicznych**, odcinając się zdecydowanie od nurtów, które traktują ją jako „naukę” o ochronie środowiska i „zaletach świeżego powietrza” lub nawet jako coś w rodzaju współczesnej filozofii, czy wręcz – religii.

Tytuł niniejszego artykułu nawiązuje do artykułu redakcyjnego z roku 1979 – pierwszy zeszyt z tego roku zainaugurował dwudziesty piąty rok istnienia pisma (ukazuje się ono od roku 1955), prezentując z tej okazji – na materiale z 24 tomów – jego historię, w sposób bardzo skrótowy i „tabelaryczny” jego dorobek, a także plany na przyszłość (Redakcja 1979). W pierwszym okresie najważniejszą chyba zmianą **formalną** była zmiana nazwy, z „Ekologii Polskiej Seria B” na „Wiadomości Ekologiczne” (w roku 1970), w drugim – zmiana afiliacji (ale nie fizycznego miejsca powstawania), z Komitetu Ekologii PAN na Instytut Ekologii PAN (1990), a następnie na Centrum Badań Ekologicznych PAN (2003). Redaktorem naczelnym pozostaje, od końca roku 1969, dr hab. Eligiusz Pieczyński. Charakter czasopisma, tematyka zamieszczanych w nim artykułów, cele, jakie ma do

spełnienia kwartalnik – wszystko to zostało ustalone w ciągu pierwszego ćwierćwiecza jego istnienia i jest cały czas aktualne, choć oczywiście zachodziły w tym okresie różne niewielkie zmiany. W tamtym, jubileuszowym numerze, Redakcja (1979) zapowiedziała, cytując: „*W dalszej działalności, jak i w dotychczasowej, będziemy się starali realizować dwa główne cele, jakie ma do spełnienia kwartalnik „Wiadomości Ekologiczne”: (1) stymulowanie rozwoju ekologii w Polsce (propagowanie nowych kierunków badawczych, prezentowanie oryginalnych poglądów i idei oraz inicjowanie dyskusji i polemik nad nimi, publikowanie syntetycznych opracowań piśmiennictwa ekologicznego, itp.) oraz (2) informowanie o życiu naukowym w dziedzinie ekologii w Polsce i na świecie (sprawozdania z różnego rodzaju spotkań naukowych, informacje o działalności placówek naukowych, recenzje książek ekologicznych, itp.).*”

Takie zapowiedzi bywają ryzykowne – trudno precyzyjnie zaplanować przyszłość, zbyt wiele nie zależy tylko od nas samych, a potem, po latach może znaleźć się ktoś, kto zechce skonfrontować te prognozy z rzeczywistością. A jeśli nie znajdzie się sam, to go wybiorą... No i właśnie, wskazany, spróbuję dokonać zestawienia osiągnięć ostatniego ćwierćwiecza (czyli 25 tomów z lat 1979–2003).

Ponieważ Autorzy poprzedniego opracowania zaprezentowali charakterystykę i problematykę materiałów publikowanych w okresach pięcioletnich, zastosowałem tę samą metodę, choć system „pięciolatek” jest, moim zdaniem, dosyć sztuczny – pewne wyraźne zmiany zachodziły niekoniecznie w takim właśnie rytmie. Prezentacja danych w najbardziej naturalnym chyba rytmie rocznym dałaby zresztą obraz zbyt skomplikowany; jednak w pewnych przypadkach odnosiłem się także do danych z konkretnych lat.

Jeśli chodzi o podział publikacji pomiędzy poszczególne działy, to zastosowałem prawie identyczny schemat, jak Autorzy poprzedniego opracowania. Oczywiście zauważyłem, że część wyróżnionych przez Nich rubryk obejmuje pozycje bardzo jednorodne, podczas gdy w innych zgromadzone są artykuły o dosyć zróżnicowanym charakterze. Przykładem jest dział „Dyskusja”, gdzie obok wypowiedzi poszczególnych autorów pojawia się niekiedy pozycja „Listy do redakcji”, zawierająca pod **jednym** tytułem szereg krótkich wypowiedzi **różnych** autorów, czy, w jeszcze większym stopniu, działy: „Kronika naukowa” i „Wiadomości hydrobiologiczne”. W obu tych działach, obok sprawozdań z konferencji krajowych, zagranicznych i międzynarodowych – spotkań o różnym charakterze i bardzo różnych nazwach (konferencje, zjazdy, sympo-

zja, seminaria, warsztaty), publikowane są sprawozdania z pobytów w zagranicznych placówkach naukowych, programy badań, sprawozdania z działalności krajowych i zagranicznych instytucji naukowych, z kursów naukowych, wspomnienia pośmiertne, regulaminy nagród, życiorysy naukowe obchodzących jubileusze uczonych, itp. W dodatku w obu tych działach szereg kategorii powtarza się, co skłoniło Autorów poprzedniego sprawozdania do łącznego ich zestawienia pod hasłem „Kronika naukowa”. Zastosowałem się do tego schematu, ale następnie pokazałem te dwa działy oddzielnie, chcąc przedstawić bardziej szczegółowo aktywność polskich hydrobiologów, a obok sumy artykułów, wyróżniłem sprawozdania z konferencji krajowych oraz zagranicznych i międzynarodowych.

Dział „Materiały z konferencji” (pozycje tam publikowane liczone są jako artykuły i referaty) okazał się dosyć efemeryczny – w latach 1979–1982 pojawiły się w nim zaledwie dwa artykuły, a w latach 1984–1988 – dziewięć (ale aż osiem omawiających dorobek naukowy prof. Kazimierza Petrusewicza, w pierwszym zeszycie z roku 1984); ostatni raz ten dział wypełniony został w roku 1989. Już wcześniej (Redakcja 1979) znikły takie działy, jak „Doniesienia naukowe” (1957–1962) i „Ekologia za granicą” (1955–1973). Natomiast trwałym elementem okazały się „Wiadomości hydrobiologiczne”, istniejące od 1963 roku; w roku 1987 ukazał się setny numer (Starsi Redaktorzy dwaj 1987) tego działu kwartalnika, który funkcjonuje jako biuletyn Polskiego Towarzystwa Hydrobiologicznego.

Jeśli chodzi o podział artykułów i referatów na poszczególne grupy tematyczne, to również, z wcześniej wymienionych powodów, zastosowałem niemal taki sam, jak moi poprzednicy (dodając „pod kreską” w tabeli kilka nowo wyróżnionych grup), choć przyznaję, że przeglądając kolejne publikacje, wolałbym wyróżnić nieco inne i, przede wszystkim, mniej liczne kategorie, choćby biorąc za przykład Koperskiego i in. (2000), którzy dokonali podziału ekologii na zaledwie 5 dziedzin (+ „inne”).

Chociaż wielkość nie musi świadczyć o jakości, to zacznę od rzeczy najprostszej – porównania objętości kolejnych tomów (tab. I). W roku 1982, co jest zrozumiałe (czas stanu wojennego), ale także w 1989 i 1990 (lata transformacji), Redakcja zmuszona została do łączenia zeszytów (ukazały się trzy zeszyty z podwójną numeracją). Tom z roku 1982 liczył zaledwie 253 strony, wobec ponad 400 stron w tomach z poprzednich lat; wszystkie tomy z lat 1979–1983 – tylko 1814 strony. Natomiast kolejna „pięciolatka” okazała się najobfitsza, łącznie aż 2188 stron i po ponad 400 stron w każdym z tomów.

Tab. I. Objętość (liczba zeszytów i stron) poszczególnych tomów oraz liczba artykułów i referatów w kolejnych tomach

Volume (number of parts and pages) of individual volumens, and number of articles in successive volumens

Rok Year	Liczba zeszytów Number of parts	Łączna liczba stron Number of pages – total	Liczba artykułów i referatów Number of articles
1979	4	403	17
1980	4	446	16
1981	4	409	12
1982	3	253	9
1983	4	303	9
Razem Total		1814	63
1984	4	408	19
1985	4	426	13
1986	4	447	12
1987	4	434	17
1988	4	473	17
Razem Total		2188	78
1989	3	321	7
1990	3	258	8
1991	4	315	14
1992	4	254	9
1993	4	69	4
Razem Total		1417	42
1994	4	243	6
1995	4	290	6
1996	4	286	7
1997	4	353	9
1998	4	376	9
Razem Total		1548	37
1999	4	381	9
2000	4	342	7
2001	4	340	5
2002	4	323	7
2003	4	313	7
Razem Total		1699	35

A potem – zdecydowany regres, tylko 1417 stron w latach 1989–1993 i „zejście” poniżej 300 stron w tomach z lat 1990, 1992 i 1993. W dwóch kolejnych pięcioletnich okresach obserwować można niewielki wzrost objętości czasopisma, nie osiągnęło ono jednak (jeszcze?) liczby stron z rekordowych lat 1984–1988, ani nawet – z trudnych lat 1979–1983.

Objętość czasopisma dobrze koreluje (choć słowo „dobrze” wydaje się tu zdecydowanie nie na miejscu) z liczbą zamieszczonych w nim artykułów i referatów (tab. I). W latach 1979–1983 było ich 63, aż 78 w latach 1984–1988, potem nastąpił gwałtowny spadek, a następnie dalsze stopniowe zmniejszanie się ich liczby, do zaledwie 35 w latach 1999–2003, z najniższą wartością (5 pozycji) dla roku 2001. Łączna liczba artykułów i referatów opu-

Tab. II. Charakterystyka ilościowa materiałów opublikowanych w kwartalniku w latach 1979–2003

Quantitative characteristics of material published in the quarterly in the years 1979–2003

Rodzaje publikacji Kinds of publications	1979– –1983	1984– –1988	1989– –1993	1994– –1998	1999– –2003	Razem Total
Artykuły i referaty; ogółem Articles; total	63	78	42	37	35	255
metodyczne on methods	13	11	3	6	7	40
Wypowiedzi dyskusyjne (polemiczne) Discussion (polemics)	29	27	20	15	26	77
Recenzje Reviews 141	82	97	112	100	532	
Kronika naukowa; ogółem Scientific chronicle; total ¹	152	146	160	230	204	892
Dział „Kronika naukowa”; ogółem Sectio "Scientific chronicle"; total	95	86	98	160	138	577
sprawozdania z konferencji reports from conferences						
krajowych home	36	33	24	50	65	208
zagranicznych foreign	20	25	58	87	48	238
Dział „Wiadomości hydrobiologiczne”; ogółem Sectio "Hydrobiological news"; total	57	60	62	70	66	315
sprawozdania z konferencji reports from conferences						
krajowych home	20	21	12	11	13	77
zagranicznych foreign	16	20	33	32	27	128

¹ Wszystkie pozycje z działów: „Kronika naukowa” i „Wiadomości hydrobiologiczne”.
All items from sections: "Scientific chronicle" and "Hydrobiological news".

blikowanych w ciągu ostatnich 25 lat, 255 (tab. II), to bardzo mało w porównaniu z liczbą 502 tego typu pozycji, które ukazały się drukiem w pierwszym okresie istnienia „Wiadomości Ekologicznych” (Redakcja 1979). Jeszcze wyraźniejszy regres zaznacza się w liczbie artykułów metodycznych (tab. II), choć trzeba zaznaczyć, że kwestie metodyczne pojawiają się także w licznych artykułach problemowych i referatach. Łączna liczba artykułów zaliczonych przez Redakcję do działu „Metodyka”, 40, to zaledwie 25% liczby tego typu artykułów opublikowanych w pierwszym okresie istnienia kwartalnika (Redakcja 1979). Liczba ich ulegała w kolejnych „pięciolatkach” wahaniom – od 13 w latach 1979–1983 do zaledwie 3 w latach 1989–1993 (tab. II). Jednak niewielki wzrost ich liczby w ostatnich dwóch „pięciolatkach” nie może przysłonić faktu, że nie osiągnęła ona już tak wysokich wartości, jak w dwu pierwszych porównywanych okresach (tab. II), nie mówiąc już o rekordowych latach 1965–1969 (61 artykułów metodycznych – Redakcja 1979).

Coraz mniej publikują autorzy–cudzoziemcy – w ciągu pierwszych 24 lat istnienia czasopisma publikowali na łamach „Wiadomości Ekologicznych” autorzy z 7 krajów (Redakcja 1979), w ciągu następnych 25 lat – już tylko z czterech (z dawnej Czechosłowacji 2 osoby, z Niemiec – 3 osoby, z Wielkiej Brytanii – 1 osoba, z Kanady – 1 osoba). Łącznie w ciągu tych 25 lat 7 autorów opublikowało 8 artykułów (w tym jeden wspólnie z polskim badaczem); były to lata 1979 (2 publikacje), 1980, 1985, 1986, 1988, 1991 i 1994. A więc od dziewięciu już lat na łamach „Wiadomości Ekologicznych” nie zagościł żaden obcokrajowiec.

Dział „Dyskusja” pozornie miewa się całkiem nieźle, jeśli poddać go analizie jedynie ilościowej; łącznie 77 wypowiedzi (tab. II) w porównaniu z 65 w poprzednim okresie (Redakcja 1979). Ich liczba w kolejnych „pięciolatkach” jest, poza okresem 1994–1998 (15 pozycji) zbliżona (20–29); nieliczne były lata (1984, 1994), w których w całym tomie nie było ani jednej wypowiedzi dyskusyjnej. Ale... tak wysoką liczbę zawdzięcza ten dział w dużej mierze aktywności nielicznych autorów. Od roku 1981 do 1986 znaczny procent wypowiedzi stanowiły „Rozmowy o języku ekologii” (J. Stachowiak i H. Satkiewicz); łącznie 8 wypowiedzi, co daje 20,5% pozycji w dziale „Dyskusja” w latach 1979–1983 i 7,5% w latach 1984–1988. Także „Ekologia słów” (R. Tertil) to łącznie 20 pozycji – 52,0% w latach 1984–1988 i 35,0% w latach 1989–1993. J. B. Faliński wypowiadał się na łamach tego działu aż 33 razy (29,0% wszystkich wypowiedzi dyskusyjnych). Przy czym, jeśli nie liczyć jednej

wypowiedzi w roku 1981, aktywność ta rozpoczęła się w roku 1995 i w niektórych latach wypełniała cały dział „Dyskusja”. W dwu ostatnich pięcioletnich okresach teksty tego autora stanowiły, odpowiednio, 86,5 oraz 80,0% wszystkich wypowiedzi dyskusyjnych. Wymienieni wyżej autorzy łącznie opublikowali 53,0% wszystkich pozycji w dziale „Dyskusja”! Widać, jak, z jednej strony, ważna i cenna jest osoba dyskutanta, bez której ten dział stałby się praktycznie martwy, z drugiej jednak strony wypowiedzi te nie prowokują czytelników do replik. Zresztą teksty R. Tertila miały charakter zdecydowanie „instruktażowy” (dla tłumaczy na język angielski), zaś J. B. Falińskiego – są w istocie esejami, oddającymi przemyślenia ich autora na temat nauki w ogóle, a nie tylko ekologii. Tu warto dodać, że ich zbiór ukazał się ostatnio w formie książkowej („Wyścig na okręcie >Beagle<“, Sorus, Poznań 2004).

„Recenzje” to dział bardzo obszerny, a równocześnie najbardziej chyba w całym kwartalniku jednolity. Ich łączna liczba w analizowanym okresie, 532 (tab. II), bardzo wyraźnie przewyższa ich liczbę w pierwszym okresie istnienia „Wiadomości Ekologicznych” (184 pozycje, Redakcja 1979). Najwięcej, bo aż 141, opublikowano ich w latach 1979–1983, a zwłaszcza w roku 1979 i 1980 (po 36); takiej obfitości nie zanotowano już później nigdy. Najuboższe były lata 1984–1988, łącznie 82 recenzje, ale to i tak więcej, aniżeli w najlepszej „pięciolatce” ubiegłego okresu, gdy w latach 1975–1978 ukazało się 75 recenzji (Redakcja 1979). Pozycje obcojęzyczne przeważają wśród recenzowanych, co jest zrozumiałe – jest to z jednej strony efekt współpracy z zagranicznymi wydawnictwami, nadsyłającymi swoje książki (Redakcja 1979), z drugiej faktu, że często są one trudno dostępne. Często też recenzja w „Wiadomościach Ekologicznych” otwiera drogę do ich polskiego wydania. Udział książek obcojęzycznych stanowił w kolejnych „pięciolatkach” od 80,5 do 96,5% i nagle w latach 1999–2003 spadł do 55,0%. Oznacza to, że równocześnie wzrósł bardzo wyraźnie udział recenzji książek wydanych w języku polskim (zarówno oryginalnych, jak i tłumaczeń); w roku 2000 było to 13 pozycji, w roku 2001 – 12. Może to być rezultatem pojawiania się wartościowych pozycji polskich autorów, jak również tego, że w obecnych warunkach rynkowych wzrosła aktywność wydawnictw, które często same starają się o recenzje wydawnicze obcojęzycznych dzieł u kompetentnych badaczy.

Wyraźnie wzrosła w ciągu ostatnich 25 lat liczba pozycji w dziale „Kronika naukowa” – ogółem (dział „Kronika naukowa” *sensu stricto* i „Wiadomości hydrobiologiczne”) z 470 (Redakcja 1979) do 892 pozycji (tab. II). W kolejnych okresach ich liczba osiągnęła najmniejszą wartość w latach

1984–1988, po czym wzrosła do 230 w latach 1994–1998 i nieznacznie zmalała w latach 1999–2003. Ze względu na wspomniane już wyżej ogromne zróżnicowanie pozycji publikowanych w tym dziale zwróciłem uwagę na sprawozdania z konferencji (tab. II), stanowiące 72,5% pozycji w dziale „Kronika naukowa” i 65,0% w dziale „Wiadomości hydrobiologiczne”. I tak w dziale „Kronika naukowa” łączna liczba sprawozdań z konferencji zagranicznych (i międzynarodowych) nieco przewyższa (53,5% wszystkich) liczbę sprawozdań z konferencji krajowych – w początkowym okresie (lata 1979–1983 oraz 1984–1988) a także końcowym (1999–2003) przeważają jednak konferencje krajowe. Największą liczbę sprawozdań z konferencji zagranicznych, aż 87, opublikowano w latach 1994–1998 (1994 – 20 sprawozdań, 1995 – 27 sprawozdań). Do tego należałoby dodać sprawozdania opublikowane w dziale „Wiadomości hydrobiologiczne” – jest ich tu ponad dwa razy mniej, jednak biorąc pod uwagę, że hydrobiologia to tylko fragment ekologii, świadczy to o dużej aktywności naukowej (lub pisarskiej) tego środowiska. Sprawozdania z konferencji zagranicznych i międzynarodowych to 62,5% wszystkich sprawozdań z konferencji w tym dziale; wyraźnie w kolejnych okresach maleje liczba sprawozdań z konferencji krajowych (tab. II). Czy w rzeczywistości maleje liczba takich konferencji, czy też może hydrobiolodzy, zdecydowanie bardziej niż reszta ekologów, preferują konferencje poza granicami kraju?

Problematyka artykułów jest bardzo zróżnicowana; tu porównywanie z danymi z poprzednich lat jest szczególnie trudne, głównie ze względu na pewną „uznaniowość” w zaliczaniu, przez różnych przecież autorów i to w odstępnie 25 lat, poszczególnych pozycji do wyróżnionych kategorii, i to często do kilku z nich (tab. III). Nie można jednak przeoczyć wyraźnego, wręcz drastycznego spadku liczby artykułów dotyczących ekologii stosowanej. W pierwszym okresie istnienia czasopisma dotyczyło jej łącznie 158 artykułów (Redakcja 1979), obecnie, z liczbą 19 pozycji, problematyka ta znajduje się na dalekim miejscu i nie osiągnie pozycji z poprzedniego okresu, nawet gdyby przyjąć, że można by połączyć ją z nowo wyróżnioną kategorią: zanieczyszczenie i ochrona środowiska (33 pozycje). Zdecydowanie najliczniej reprezentowana grupa problemowa to hydrobiologia (59 pozycji), a następnie ewolucjonizm (łącznie z ekologią ewolucyjną) – po 40 pozycji (wyraźny wzrost zainteresowania dwoma ostatnimi działami), ekologia teoretyczna, populacjologia, wspomniane już zanieczyszczenia i ochrona środowiska, problemy ogólne, statystyka i modelowanie oraz biocenologia. Te grupy zagadnień w poprzednim okresie istnienia „Wiadomości Ekologicznych” także cieszyły się dużym zainte-

resowaniem (Redakcja 1979). Znaczna liczba pozycji (40) omawiających aparaturę badawczą (tab. III), to wynik zaliczania większości artykułów do kilku kategorii – w ten sposób w tej grupie znalazł się każdy artykuł, w którym szerzej przedstawiono sprzęt lub metodykę badań. Wyraźnie mniejsze niż w pierwszym okresie istnienia pisma było zainteresowanie produktywnością i bioenergetyką – wskazywać to może, że problematyka ta była stymulowana dzięki Międzynarodowemu Programowi Biologicznemu. Wyraźnie spada w kolejnych pięcioletnich okresach zainteresowanie ekosystemami i krajobrazami (tab. III) – tematyką rozwijaną w latach 70. XX wieku w ramach tzw. problemów węzłowych (Redakcja 1979). Całkowicie zniknął dział mikroklimat, zupełnie szczątkowe (1 artykuł na 25 lat) jest zainteresowanie radioekologią, niewielkie – morfologią i taksonomią, fenologią i fizjologią. Spośród nowo wyróżnionych kategorii, stosunkowo dużo jest pozycji poświęconych migracjom i inwazjom.

Wydaje się, że zmiany w zainteresowaniach autorów, jakie dają się zauważyć przy analizie kolejnych tomów „Wiadomości Ekologicznych”, są tendencją bardziej ogólną. Pod koniec lat 70. XX wieku wśród polskich hydrobiologów przeważało zainteresowanie problematyką zanieczyszczeniową (antropopresja i ochrona wód), następnie ekologiczną, z przewagą zagadnień związanych z dynamiką populacji, natomiast na wyraźnie odległy plan przesunęła się problematyka produktywności (Gliwicz i Rybak 1980)*. Nieco później, już dla pierwszych lat analizowanego obecnie okresu (od roku 1979), Hillbricht-Ilkowska (1986) zauważyła bardzo podobną tendencję. Dla „całej” ekologii z lat 1994–1998 zaobserwowano największe zainteresowanie ekologią populacji (Koperski i in. 2000).

Nakład „Wiadomości Ekologicznych” w dwóch porównywanych okresach wyraźnie się obniżył (co spotkało zresztą wiele czasopism naukowych) i obecnie wynosi 500 egzemplarzy. W proporcji do tego zmalały: liczba prenumeratorów (obecnie 80) oraz wymiana czasopism prowadzona przez Centrum Badań Ekologicznych PAN (obecnie z 53 bibliotekami w 17 krajach świata).

Spróbujmy podsumować to zestawienie. Pierwszy cel, jaki wyznaczili Redaktorzy kwartalnika, to stymulowanie rozwoju ekologii w Polsce. Jeśli za wyznacznik przyjąć tylko liczbę opublikowanych artykułów (co, oczywiście, może być mylące – ważniejszy jest przecież oddźwięk, jaki wywołują one w środowisku naukowym), to, niestety, obserwujemy wyraźny regres. W porównywanych dwóch okresach nastąpił wyraźny spadek liczby artykułów i referatów. Może się to wiązać z bardzo niską punktacją artykułów w „Wiadomościach

* Opracowania tego dokonano na podstawie informatorów o polskich hydrobiologach, a więc, ostatecznie, na podstawie wypełnionych przez nich samych ankiet.

Tab. III. Problematyka artykułów i referatów opublikowanych w kwartalniku w latach 1979–2003

Subjects of articles published in the quartely in the years 1979–2003

Problematyka Subjects ¹	1979– –1983	1984– –1988	1989– –1993	1994– –1998	1999– –2003	Razem Total ²
Ekologia stosowana						
Applied ecology	9	1	3	4	2	19
Biocenologia						
Biocenology	5	13	6	2	3	29
Hydrobiologia						
Hydrobiology	10	25	9	10	5	59
Produktywność i bioenergetyka						
Productivity and bioenergetics	5	6	3	–	2	16
Populacjologia						
Ecology of populations	11	8	5	6	5	35
Ekologia teoretyczna						
Theoretical ecology	8	8	8	7	5	36
Problemy ogólne						
General problems ³	5	21	6	–	–	32
Ekologia roślin lądowych						
Ecology of terrestrial plants	5	7	2	3	3	20
Aparatura badawcza						
Sampling and experimental techniques	11	9	6	6	8	40
Statystyka i modelowanie						
Statistics and modelling	8	11	2	3	6	30
Ekosystemy i krajobrazy						
Ecosystems and landscapes	7	5	2	1	1	16
Fizjologia						
Physiology	1	1	–	1	3	6
Fenologia						
Phenology	–	1	1	2	1	5
Radioekologia						
Radioecology	1	–	–	–	–	1
Ewolucjonizm (i ekologia ewolucyjna)						
Evolutionism (and evolutionary ecology)	2	9	8	9	12	40
Morfologia i taksonomia						
Morphology and taxonomy	2	–	1	–	1	4
Behavior						
Behaviour	–	1	6	6	5	18

Problematyka Subjects ¹	1979– –1983	1984– –1988	1989– –1993	1994– –1998	1999– –2003	Razem Total ²
Migracje, inwazje						
Migrations, invasion	1	2	1	1	4	9
Diapauza						
Diapause	–	–	1	1	2	4
Zanieczyszczenie i ochrona środowiska						
Pollution and environment protection	5	14	6	4	4	33
Parazytologia						
Parasitology	–	–	1	1	1	3
Zoogeografia						
Zoogeography	1	2	–	–	1	4
Historia życia						
Life history	1	2	–	–	1	4

¹ Podział na grupy problemowe należy traktować jako orientacyjny.

Division into groups of problems should be treated as indicator.

² Nie należy doszukiwać się zgodności liczb z tabelą I, gdyż znaczną część artykułów i referatów zaliczono do kilku grup problemowych.

One should not expect conformity with Table I as regards the numbers, because quite a number of articles come under several groups of problems.

³ Organizacja nauki, historia ekologii, bibliografia, itp.

Organization of science, history of ecology, bibliography, etc.

Ekologicznych” przez Komitet Badań Naukowych (1 punkt), co przy wysokich wymaganiach (surowy system recenzji) nie zachęca autorów do publikacji. Charakterystyczne, że regres ten jest wyraźnie związany z okresem transformacji – może to oznaczać, że „urynkowienie” nie ominęło i tej sfery działalności i coraz więcej potencjalnych autorów zadaje sobie prawdopodobnie pytanie, czy zysk jednego punktu równoważy ogromny wysiłek intelektualny i czas poświęcony na przygotowanie dobrego (bo tylko takie mają szansę ukazać się w „Wiadomościach Ekologicznych”) artykułu. Zauważyć też można, że w ostatnich latach coraz rzadziej pojawiają się artykuły autorstwa znanych uczonych, coraz częściej zaś autorami są młodzi ludzie, doktoranci, a nawet magistranci. To drugie zjawisko jest oczywiście bardzo pozytywne, jednak szkoda, że brak już (chwilowo?) na łamach kwartalnika pozycji, które, jak to się zdarzało w pierwszych „pięciolatkach” omawianego okresu, stymulowały wyraźną przemianę w sposobie myślenia o ekologii lub wskazywały zupełnie nowe pola badań. Jeśli chodzi o dyskusje, to liczba pozycji minimalnie wzrosła (z 65 do 77), ale „temperatura” tych dyskusji i ich problematyka raczej rozczarowują. To akurat

może być m.in. rezultatem łatwości i szybkości porozumiewania się obecnie innymi już drogami, niż słowo pisane. Natomiast, jeśli chodzi o drugi cel czasopisma, o informowanie o życiu naukowym, to wyraźnie więcej (prawie trzy razy) jest w ciągu ostatnich 25 lat recenzji, a „Kronika naukowa” to prawie dwa razy więcej pozycji, co odzwierciedla zarówno rozwój życia naukowego, jak i poziom aktywności pisarskiej ekologów. Jak więc widać, na tym polu „Wiadomości Ekologiczne” odnoszą wyraźny, spektakularny sukces.

Piśmiennictwo

Gliwicz Z. M., Rybak J. I. 1980 – Populacja hydrobiologów polskich – *Wiad. Ekol.* 26: 125–140.

Hillbricht-Ilkowska A. 1986 – Szkic do hydrobiologów portretu własnego, czyli refleksje nad lekturą polskich publikacji naukowych w świetle współczesnej problematyki badawczej – *Wiad. Ekol.* 32: 241–265.

Koperski P., Prejs A., Rybak J. I., Uchmański J. 2000 – Stan ekologii w Polsce (dane ilościowe z lat 1994–1998) – *Kosmos*, 49: 293–301.

Redakcja 1979 – Dwadzieścia pięć lat kwartalnika „Wiadomości Ekologiczne” – *Wiad. Ekol.* 25: 3–7.

Starsi Redaktorzy dwaj 1987 – $100 \times „WH” = 25$ – *Wiad. Ekol.* 33: 425–425.

Summary

Comparison of the articles published in the “Wiadomości Ekologiczne” over the last 25 years with those from the early issues revealed that beginning from the late eighties of the XX century, both the volume of journal, and the number of published articles and lectures considerably diminished (Tables I, II). That concerns particularly methodological papers. Also the areas of interest changed over the last 25 years (Table III), comparing to those prevailing in the early period of the journal’s activity. The number of articles concerning applied ecology, productivity and bioenergetics decreased, while hydrobiological publications became much more abundant, as well as those dealing with evolutionary ecology.

The “discussions” became slightly more numerous (Table II) but they lost their discussional character, and they no more arouse other scientist to express their opinions. Book reviews, recently also of those published in Polish, and various reports, including conference records became particularly abundant.

It seems that beginning from the late eighties/early nineties, the role of “Wiadomości Ekologiczne” as a source of information about scientific life in ecology, in Poland and abroad considerably increased. However, very unfortunately, the eagerness of the scientists to publish their original and review papers in this journal strongly declined, the most probably due to very low scoring of the journal by the State Committee for

Scientific Research. That, together with very high editorial demands discourages the authors from publishing in "Wiadomości" – and probably this is the Committee that could make an attempt to amend the situation.

(wpłynęło: 1 X 2004 r.)